

ZBORNIK

SVEČENIKOV SV. P. IN ZAJEDNIC S. J.

Uredništvo: Gorica, Piazza N. Tommaseo št. 20

Dne 15. novembra 1922

Izhaja 15. dan vsakega mesca.

POZIV.

Vsled naročila Našega prevzvišenega nadpastirja vabim vse člane zajednic presv. Srca Jez. goriške nadškofije, da v zmislu pravil Sodalitatis SS. Cordis Jesu str. 4, III. izvolijo per vota secreta podpredsednika za slov. oddelek društva.

Podpredsednik bodi oseba izven odbora »Zbora Svečnikov Sv. Pavla«, ki bode moral biti vedno v živem stiku z poverjeniki posameznih zajednic ter bode hkrati veren tolmač delovanja zajednic nasproti odboru »Zbora sv. Pavla«. Ta bode potem vmeril tudi svoje delovanje v zmislu soglasnih sklepov oziroma sklepov večine vseh zajednic.

Na ta način bodelepo in jednostavno precizirano razmerje zajednic presv. Srca do Zbora Svečnikov sv. Pavla.

Nikdar pa ne smemo zabiti, da sloni vse naše delovanje pod skrbnim, očetovskim nadzorstvom našega prevzvišenega nadpastirja.

P. n. zajednice naj naznanijo svoje oddane glasce za podpredsednika pismeno preč. kn. nadškofijskemu ordinariatu v Gorici in sicer prav gotovo do 31. decembra 1922.

V Gorici, dne 11. nov. 1922.

Msg. Ig. Valentinčič
starosta.

Stanko Stanič.

Nekoliko programa naših zajednic S. J.

Ker smo duhovniki nove zaveze se razteza naša oblast na pravo ali resnično ter na mistično telo Jezusovo. V teh kratkih besedah je zapopadena vsa naša duhovniška oblast. Pravo telo Jezusovo je namreč presveta evharistija, s katero razpolagamo in mistično telo Jezusovo je pa sv. cerkev, so verniki, katerim smo pastirji in sodniki. Ker je ta dvojna oblast vzvišena, je vzvišen tudi naš poklic, ker je vzvišen naš poklic moša biti tudi vzvišeno naše življenje. In da to naše lastno življenje dvigajo in spopolnujejo so ustanovljene naše »Zajednice presv. Srca Jezusovega«.

Naše »Zajednice« so postavljene pod zaščito Srca Jezusovega, »od katerega polnosti smo vsi prejeli«, in katero je ognjišče in središče vseh, ki ga ljubijo in mu služijo. »Zajednica presv. Srca Jezusovega je formirana družba, katere predsednik je za goriško nadškofijo »ipso officio« vsakokratni nadškof z dvema podpredsednikoma za slovenski in laški del nadškofije. Ce-

lotna škofijska sodaliteta se deli v lokalne edinice, katere si potem same volijo svoje lokalne rektorje za dobo treh let. Vstop in izstop sta svobodna vsakemu duhovniku.

Formalne dolžnosti članov so sledeče: 1) da se spominjajo vsak dan živih in mrtvih sobratov pri sv. maši.

2) da vsak dan molijo za sočlane 1. Češčeno Marijo s pristavkom: Kraljica brez madeža izvirnega greha spočeta, prosi za nas,

3) da vsakdo dnevno moli za dobrobit nadškofije 1. Češčeno Marijo s pristavkom: Cor Jesu, flagrans amore nostri, inflamma cor nostrum amore tui!

To so formalne dolžnosti članov kot takih. Poleg tega pa priporočajo pravila veliko drugih točk, ki naj jih člani po svoji vesti in moči skušajo izvesti. Vse služijo v lastno izpopolnitev. »Qum centrum et spiritus totius sodalitatis ipsum St. Cor Jesu sit, hinc in spiritu frequenter in eo convenient indeque hauriant spiritum, quo ministros formatos esse oportet, ut cor unum cum Sto. Corde Jesu etiam inter se cor unum efficiantur et anima una,« pravijo pravila in priporočajo v lastno posvetitev sledeče:

1. vskdanjo meditacijo
2. pripravo in zahvalo pri daritvi sv. maše
3. vsakdanje opravljanje brevirja »digne, attentae et devotae« vsakdanji rožnivenec, večerno izprašavanje vesti, mesečno spoved, vsaki dve leti duhovne vaje.

To so, rekel bi, pozitivne zahteve duhovniškega življenja, nato pa naštevajo pravila negativne ali svete zapovedi. Te se mi zdijo, v kolikor ščitijo vnanji ugled duhovnika še važnejše od prvih. Ta del pravil (na strani 8. in 9.) namreč govori o obnašanju napram drugemu spolu in o obiskovanju gostilen, gledališč, koncertov in drugih zabav. Najbolje, da si vsak to sam prebere.

S tem konča del pravil o posvetitvi samega sebe in se začne druga polovica o skrbi za ljudi. Ta pa se deli po mojem mnenju, zopet na dva dela, v duhovnikovo delovanje v cerkvi in izven nje. Kot predpogoj vsakega delovanja se stavi intelektualno znanje. Predpogoj duhovnikovega delovanja v cerkvi pa je poznanje teologije »scientiarum reginae«. Zato je potreba za duhovnika, da vzame sistematično večkrat v roke teologične knjige, ter si tako osveži spomin in s svojim znanjem ne zastane. »In specie vero«, pravijo pravila, »Scripturae, Dogmaticae, Moralis, Pastoralis et Juris Canonici operam dent, semper attententes etiam ad ea, quae in Folio Diocesano continentur.«

Mi smo učitelji vere, »fides vero per auditum« pravi apostol in zato spada ravno pridiga med najvpspešnejše orožje za razširjanje kraljestva božjega na zemlji. »Govor«, pravi Aristotel »dynamen eliej megisten«, ima največjo moč. Ta moč govora pa je odvisna od dveh činjenic: vsebine in prednašanja. Zato je pa treba dela in vaje, treba skrbne priprave, teoretične in praktične. Opozarjam na tozadevno okrožnico Benedikta XV. »Die Achtung vor dem Majestät der Wortes Gottes«, pravi škof Keppler, »verpflichtet zur Arbeit, Anstrengung, stetter Übung.« Kar se pa prednašanja tiče je isto najmanj take važnosti kakor vsebina. Goethe pravi v Faustu:

Ich hab' es öfters rühmen hören
Ein Komödiant könn't einen Pfarrer lehren.

In zato pravijo pravila: »omni cum diligentia suos praeparent sermones«.

Enake skrbi in priprave je treba tudi za krščanski nauk v šoli. O tem je naš »Zbornik« že veliko govoril in »pamo, da bo še.

»Nec minori caritate«, pravijo dalje pravila, »tamquam misericordes samaritani in s. poenitentiae tribunali sodales fidelibus praesto sint«. Naša sveta dolžnost je, da smo po tolikih opominih in rimskih odredbah, pa tudi po lastnem spoznanju vernikom na razpolago za spoved, da jih k temu zakramentu pogosto vabimo. Duhovnik ne zadosti svoji službi, ako spoveduje parkrat na leto. Posebno po onih farah z enim duhovnikom, kjer imajo nedeljsko maše običajno ob 10 uri, bi prenos sv. maše na bolj jutranje ure vernikom ravno radi priložnosti za spoved in obhajilo veliko koristil. Stara navada, če je moralno nepravilna, nima pravico do obstoja!

Tu je na kratko zapopaden oni del pravil, ki govori o našem cerkvenem delu. Seveda je to še vse malo, napram velikim potrebam našega časa. Toda to troje: pridiga, krščanski nauk, spoved, je morda najvažnejše, kajti to troje tudi najbolj odvisi od časovnih razmer in potreb.

Zapomnimo si besede sv. Pavla po katerih smo duhovniki »omnibus omnia facti«. Zapomnimo si, da ni ljudstvo za nas, ampak mi za ljudstvo, da nismo mi Bog izvolili, ampak je Bog nas volil. Dve dejstvi naj nas vzpodbujata v našem delu. V prvi vrsti tiste Gospodove besede, ki jih rajni Krek, tako rad ponavljal: »Misereor super turbam« in besede sv. Pavla, velikega gorečnika: »Caritas Christi urget nos«.

Sobratje, ali se vam pa tudi ne zdi, da spadajo k našemu cerkvenemu delu in konferenco? Naj nam ne služijo samo v družabno zabavo, ampak naj nam bodo

nekak cerkven parlament, kjer hočemo parlamentarno razpravljati o versko kulturnem življenju svojega okoliša.

»Finis conferentiarum hic est, ut sodales de occurrentibus variis rebus asceticis vel pastorationis, de litterariis, religiosi, aliisque eisdem generis questionibus, actu animos moventibus, quae sentiant sibi comunicent seseque invicem instruant.«

Čujte sobratje, ali ne spada pod te točke pravil tudi vse naše delo izven cerkve? Če smo govorili do zdaj o delu v cerkvi, bomo pod to točko govorili o izvencerkvenem delu: Vprašajmo se, kaj je bilo prej na svetu, ali verniki, ali cerkvena poslopja? Jasno je, da so bili prej verniki in šele ti so sezidali cerkve. Tudi Kristus, ko je začel javno delovati, si ni najprej sezidal cerkve in kanclije ter tamkaj ljudi čakal, temveč je hodil, od kraja do kraja, od mesta do mesta, zbiral ljudi, jih učil in dobrote delil. In sv. Pavel, ko je prišel v klasične Atene, si ni najel stanovanja in v njem ljudi čakal, ampak »Dejanje apostolov« pripoveduje o njem dobesedno takole: »Razgovarja se torej v shodnici z Judi in pobožnimi ter na trgu vsak dan s tistimi, na katere se je nameril.« (XVII. 17.) In črdo, kako so bile Atene tedaj na las podobne razmeram in duhu našega časa. Epikurejski in stoični modrijani so se prepirali z njim »in nekateri so govorili: »Kaj hoče ta kvasač povedati?« (XVII. 18.) »Vsi Atenčani in tujci, ki so tam bivali, niso pa za nič drugega tolikanj marali, nego pripovedovati, ali poslušati kaj novega.« (XVII. 21.) In sv. Pavel se je postavil sredi Areopaga ter govoril svoj sloviti atenski govor. In kakšen je bil uspeh? Kakor današnje dni, »so se nekateri posmehovali, a drugi so rekli: O tem te bomo drugič poslušali. In tako je Pavel odšel izmed njih. A nekateri možje so se mu pridružili in sprejeli vero.« (XVII. 32-34.)

Torej, ako hočemo, da bodo kdaj naše cerkve zopet polne, naše velikonočne spovedi številne, začnimo z javnim delom. Godilo se nam bo, kakor našemu zavetniku Pavlu, nekaterim bomo kvasači, drugi se nam bodo pa pridružili in te bomo potem peljali v cerkev k Jezusu, kajti to edino je naš namen, in vse drugo, o čemer bomo govorili v tem poglavju, so le sredstva. In katera sredstva najbolj odgovarjajo duhu časa?

To so: 1) cerkvene družbe, 2) izobraževalna društva, 3) gospodarske organizacije, 4) politične organizacije, 5) časopisje, 6) dobrodelnost.

Zakaj je smatrati ravno ta sredstva za najuspešnejša? Zato, ker iz iskustva vemo, da so ravno slične protikrščanske ustanove naši stvari največ škodovale. Zakaj je, recimo, ta ali oni sovražnik »farjev«? Zato, ker je bil nekoč v protiverskem društvu, ali je bil svoj čas naročnik »Soče«, ali je liberalni posojilnici dolžan; ali mu je kak protiverski zavod kako dobroto storil, ali ja pa prišel posredno pod vpliv in v stik, tega ali onega »razsvetljenca«, katere je bil »razsvetljen« v tej ali oni protiverski organizaciji, ali pa po tem ali onem zastaralem grehu,

In zato zob za zob, klin s klinom, to je praktičen moment za naše idealno delo, ki stremlji za moralnim podvigom ljudstva, ki je mogoč samo na krščanski podlagi.

Da bo pa naše delo enotno in uspešno, je treba, da smo najprej sami organizirani. Prvič v sodaliteti presv. Srca Jezusovega in drugič v »Zboru svečnikov sv. Pavla«. Še par besed o tej poslednji organizaciji! Namen »Zbora svečnikov sv. Pavla« je sledeč: a) gojiti medsebojno spoznavanje in občevanje; b) širiti in vtrjevati ljubezen med sodrugi in višjimi predstojniki; c) popolnjevati na vse strani naobrazbo sodrugov; d) braniti in pospeševati koristi in pravice posameznih sodrugov, kakor tudi v obče stanovske; e) skrbeti za ustanovitev pobožnih bratovščin in razširjevati obstoječe.

Komu ni na prvi pogled jasna sorodnost in obojestranska spopolnitev Sodalitete in »Zbora«? Temeljni razliki sta samo dve. Sodaliteta je cerkvena družba, »Zbor« je državno priznana stanovsko društvo; Sodaliteta je vezana na meje škofij; »Zbor« je za vse slovanske duhovnike v Italiji. In ravno v teh dveh razlikah, neke zdi, da je opravičen obstoj obeh korporacij.

In srečno moramo imenovati roko, ki je to dvoje na naših konferencah združila. Tako so naše konference istočasno lokalno škofijske pod zaščito Srca Jezusovega, ker imajo na programo vedno tudi zadeve »Zbora« tvorijo istočasno tudi temelj in krono tega društva. Temelj, ker podajajo iz svojega okoliša inčijativ »Zboru« in krona, ker v svojem okolišu izvajajo navodila »Zbora«.

Tako torej že v naprej sami organizirani, podpirajmo, širimo krščansko organizacijo med ljudstvom, kot sredstvo vspešne pastoračije.

1. Cerkevne družbe. Katere? Marijne družbe, žive, živalne, resnične.
2. Izobraževalna društva. Kakšna? Positivno krščanska, po navodilih »Prosvetne zveze«.
3. Gospodarske organizacije. Kakšne? Posojilnice, Zadruga, Konsume, na principu krščanskega solidarizma.
4. Politične organizacije. Kakšne? Kmetске in delavske zveze »Le vkup, Le vkup, uboga gmajna« na podlagi krščanskega socializma.

5. Časopisje. Kakšno? »Bogoljub« (sedaj bo imel tudi za goriško svoj oddelek), »Kulturni vestnik« (za društva, bo izhajal samostojno), »Mladika« (se bo z novim letom temeljito reformirala po zahtevah resnično krščanskega družinskega lista), »Straža«, »Slovenec«, »Domoljub« ntd.

6. Dobrodelnost. Kakšna? Duhovna v molitvi, dejanska v zbirkah za vse potrebne posebno »Slov. sirotišče« v Gorici.

Te zadeve naj bodo tiste točke, mimo katerih ne sme nobena konferenca tiho naprej. In še nekaj! Šola, družina, knjiga, to troje globoko posega v življenje posameznika. Dolžnost konferenc je, da razpravljajo tudi v teh treh faktorjih krščanskega življenja in iščejo sredstev, načinov in pomočkov za kristianizacijo teh treh činiteljev.

Pa za danes manjka prostora, naj torej to zadostuje o programu konferenc. Začnimo torej v imenu božjem pri sebi, v cerkvi in pri ljudstvu s tistim ognjem, ki gori v Srcu Jezusovem in s tisto požrtvalnostjo, ki je odlikovala sv. Pavla našega zavetnika.

Dr. Josip Ličan.

Vprašanje o samostojnosti vikarijatov.

(Dalje.)

Iz navedenih listin je razvidno, da sta z dušnopastirsko naredbo Jožefa II, z leta 1784 nastali dve kategoriji lokalnih kaplanij: stare (pred l. 1784) in nove (po l. 1784). Slednje so postale povsem neodvisne od župnikov (»recenter erectae independentes a parochia sunt«); stare so ostale v prešnji odvisnosti od župnikov, (»in antiquo ordine manere«), a podelila se je tudi tem polna župnijska oblast (»si hi nequidem facultatem baptizandi sepeliendi et copulandi habuissent hanc facultatem omnino obtineant«).

Toraj z l. 1784 so vsi stari in novi lokalni kaplani zadobili polno župnijsko oblast. Razlike v tem oziru ni bilo nobene pri lokalnih kaplanih. Ta je bila le pri župnikih.

Nastale so namreč nove »čisto neodvisne« duhovnije, pri katerih ni imel župnik nobene oblasti več. Take lokalne kaplanije so se podeljevale v tej dobi kanonično z investituro; in pa duhovnije z mešano jurisdikcijo, pri katerih je vršil poleg župnika vso župnijsko jurisdikcijo tudi lokalni kaplan.

Aichner, Compend, j. c. 1895, str. 446, pravi: Ab his (capell. et benefic.) probe discerni debent capellani locales ab imper. Josepho II instituti. Nam hi posteriores in ecclesiis a matrice penitus avulsis funguntur et nulla ratione a parochia antiquo pendent, proindeque quoad omnia parochis equiparantur«. To dejstvo nam razvozla vprašanje, v katerih duhovnijah so se sklepali lahko državno veljavni zakoni pred župnikom ali pred lokalnim kaplanom.

V novih lokalnih kaplanijah je imel pravico prisostvovati sklepanju zakonov le lokalni kaplan, v starih pa poleg lokalnih kaplanov tudi župnik. —

Iz prve vrste rečenih duhovnij so se razvile novejšje župnije in sedanje kuracije, iz druge kategorije pa neodvisni vikarijati (ustanovljeni pred l. 1855.).

2. Drugo etapo teh duhovnij zasledimo v l. 1863. Tedaj se je omenjene lokalne kapelanije prve kategorije, ki so se navadno s kanonično investituro podeljevale, prekrstilo v kuracije. To se je izvedlo sporazumno z državno oblastjo. Tozadevni odlok kn. nadškof. ordinarjata v Gorici z dne 20. februarja 1863, šte. 81, slove:

»In Archidiocesi Goritien, diversae inde capellaniae locales, capellaniae simpliciter sic dictae ae, capellaniae festuales. Collatis consiliis cum excelsa Locumtenentia (dop, namestn, dd, 4/I 1863, št.

19.140-1729-VII) ut in posterum *localiae locales appellentur curatiae*, quo nomine in aliis diocesisibus etiam litoralibus *stationes independentes designantur*, illae vero capellaniae sive dependentes sive independentes, cum quibus — licet capellani in *parochialia exercent*, investitura conjuncta non est, nominentur in posterum *Vicariatus*.

Notandum vero est, Vicarios illos solummodo capellanos nominandos esse, qui sacramentum baptismatis administrant, matrimonii assistunt et mortuos sepeliunt, quos actus parochiales propriis libris inscribunt et ex iisdem documenta authentica conficiunt.

Ta odredba nadškofa Gollmayerja je z novo nomenklaturu »kuracij« in »vikarijotov« vpoštevala sicer zgodovinski razvoj duhovnij po etapah, a uprašanja neodvisnosti definitivno ni rešila, z uvedbo *kriterija investiture*, je jasno razsodila vprašanje neodvisnosti gledé enega dela duhovnij t. j. »Lokalij«. Vse te so se enkrat za vselej z imenom *kuracij uvrstile med neodvisne duhovnije*.

Večina teh kuracij je bila pozneje, zlasti z dekretom šk. ordin. 22./11. 1898, št. 2781 (glej fol. period. 1898, p. 171) povzignena v župnije. Glede *drugih* duhovnij pa se je vprašanje rešilo iz stališča *faktičnega položaja*, ne gledé na njihovo pravno neodvisnost.

Vse duhovnije, ki so tačas »de facto« izvrševala »iura parochialia« so se zaznamovale z imenom »vikarijat«, ne glede na to ali so bile »de iure« odvisne ali neodvisne. Vsled tega pravi dekret: »illae capellaniae sive dependentes sive independentes . . . . cum quibus investitura conjuncta non est, nominentur in posterum Vicariatus«.

A to faktično stanje neodvisnosti je postalo z zakonom o kongruji z l. 1898 (drž. zak. št. 176.), nov kriterij in pripomoček za dosego *pravne neodvisnosti* »in foro civili«. — V smislu tega zakona (§ 1. alliae. 4) prizna država neodvisnost teh duhovnij, *če dokažejo, da so iste l. 1855 v tej lastnosti dejansko obstojale*.

Vsekako pa so bili tudi po l. 1863 vikarijati, ki so bili tudi cerkveno ne le »de facto«, temveč tudi »de iure« neodvisni od župnika. To se pa da le v posameznih slučajih ugotoviti. Glavni kriterij v tem oziru je pravica prisostvovati brez druge delegacije — sklepanju zakonov.

A tekom časa so vstajale nove duhovnije z označbo vikarijata. Te so se deloma iz bivših ekspozitur preobrazile v vikarijate ali pa na novo formirale.

Mnogo teh novih vikarijotov se bistveno razlikuje od prejšnjih, ker nimajo vseh župnijskih pravic.

Če se toraj sedaj kaka duhovnija »vikarijat« imenuje, ni s to označbo samo še nikakor rešeno vprašanje o njeni pravni neodvisnosti.

Pristopiti mora v posameznih slučajih konkreten dokaz, da je postala ista duhovnija »de iure« neodvisna, ali pa zgodovinsko pravni razlogi, iz katerih sledi, da je ista že l. 1855 v neodvisni lastnosti obstojala.

Vsekako pa je ogromna večina našnjih vikarijatev neodvisna.

Naslednji statistični podatki, povzeti po goriškem škofijškem šematizmu, dobro osvetlujejo razvoj rečenih duhovnij:

V letu 1861.

1. neodv. vikarijatev (v perpetui)	4
2. odvisni vikarijati	8
3. lokalnih kaplanij	14
4. kaplanij (cap. simpliciter)	65
5. ekspozitur	22
6. kooperatur	79

Leta 1865.

1. kuracij	13
2. vikarijotov	99
3. kaplanij	8
4. kooperatur	79

Leta 1921 je bilo:

1. kuracij	44
2. vikarijotov	63
3. benefic.	12
4. kooperatur	78

Opažamo v tem pregledu, da se na račun odvisnih kooperatur ni noben vikarijat osnoval, število je skoro konstantno (79). Lokalne kaplanije so se l. 1865 (raven ene) vse (13) spremenile v kuracije.

Število zadnjih je poskočilo l. 1921 na 44, med tem ko število vikarijotov iz l. 1865 od 99 padlo na 63. Torej se višje število kuracij rekrutira iz vikarijotov. V letu 1865. izkazni vikarijati (99) so nastali iz 8. prejšnjih vikarijotov, 65 kaplanij 22 ekspozitur, na novo ustanovlj: 4 vikarijotov. Capellaniae simplices so stale v isti vrsti kot sedanji vikarijati.

S tem, da je nadšk. ordinarijat gotovo število vikarijotov uvrstil med kuracije, je »eo ipso« označil slednje za povsem neodvisne.

Iz razmotrivanja te druge dobe razvoja goriških duhovnij sledi, da so bile vse duhovnije, ki nosijo ime »kuracija« cerkveno in državno povsem neodvisne,

Duhovnije pa, ka so se imenovale »vikarijati« vršile so skoro vse »de facto« iura parochialia, »de iure« pa so postale državno neodvisne le one, ki so kot take obstojale l. 1855.

A cerkvena neodvisnost se ne krije z državno.

3. Nova doba v zgodovini vikarijatev napoči z zakonom o kongruji. Postava o provizorni ureditvi kongruje z dne 19. aprila 1885, drž. zak. št. 47; ter o konečni ureditvi iste z dne 19. sept. 1898 drž. zak. št. 176 pozna le dve kategoriji dušnih pastirjev: samostojne in pomožne.

K samostojnim prišteva obojna postava one dušne pastirje, ki so v to postavljeni ali po kanonični investituri ali kako drugače po lastnem škofu in če je dotično dušno pastirsko mesto tudi od države priznано kot samostojno.

Zanimivo je da omenja zakon sam med samostojne dušne pastirje lokalne kaplane in župne vikarje.

Ob diskusiji postave l. 1885. navaja »Korrespondenzblatt« l. 1885 str. 174, sledeče: »Ker predlaga solnograški knezoškof Dr. Eder naj se sprejme med samostojne dušne pastirje tudi ekspozitne kaplane z lastno ekonomijo, vendar odtegne ta predlog, ko poda naučni minister to-le pojasnilo: Exposite, katere bo škof kot samostoj-

ne priznal, se bode kot take smatralo in so pod . . . . i. t. d. zapopadeni.«

Vsled te direktive je vlada brez pomisleka priznavala samostojnost onim vikarjem, ki so zamogli predložiti dotični škofijski certifikat neodvisnosti — ne glede na starost vikarijotov.

Stališče škofijstva v oni dobi označuje naslednji dopis, poslan na učno ministertvo z dné 18. aprila 1891:

»In allsogleicher Entsprechung der dortigen Einladung beehrt sich das F. Ordinariat der K. K. Ministerium sowohl den Gubernal - Erlass von 28. Mai 1785, Zahl 2826, samt andern darauf bezüglichem im hieramtl. Archive vorfindlichen Original-Dokumente (Ord. Currende v. 4 Juni 1785, Nr. 138, u. vom 19. Mai 1819, Nr. 510, Erlass v Gub. Triest. v. 8. 2. 1823, Nr. 251 u. vom 27. 4. 1844 Nr. 9652).

zu unterbreiten, aus welchen hochder selbe ersehen wolle, dass, — wie das Ordinariat zu wiederholtenmale, namentlich aber in den an die Statthalterei in Triest diesfalls abgegebenen Gutachten vom 28. 11. 1889, Nr. 1882, hervorhob, — die Abhängigkeit der ehemaligen Localkaplane jetzt Vikäre von ihrem Pfarrer nur im administrativen Hinsicht anzunehmen ist, in der Ausübung der eigentlichen Seelsorge aber dieselben als selbständig zu betrachten sind.«

Do tu je vlada priznala samostojnost vsim onim vikarjem, katerim je to cerkvena oblast priznala.

A postava iz l. 1898 je drž. priznanje samostojnosti omejila le na ona dušna pastirska mesta, ki dokažejo, da so ob času objave konkordata (5. nov. 1855) kot taka obstojala. Radi važnosti navajamo izvorni nemški tekst:

Die staatliche Anerkennung ist ohne weitere Nachweisung bezüglich derjeniger Sellsorgestationen u. Hilfspriesterstellen anzunehmen, welche in dieser Eigenschaft bei dem Inslebentreten des Kaiserlichen Patentes vom 5. Nov. 1855, R. - G. - Bl. Nr. 195, bereits bestanden haben u. seither nicht ausdrücklich aufgelassen worden sind (§ 1 allinea).

Leto 1855. je vsled tega postalo merodajno za državno priznanje samostojnosti. Pričela se je nova revizija vikarijotov. Poleg faktično obstoječe samostojnosti je bilo treba dokazati obstoj tega razmerja v letu 1855.

Vikarijati, ki so imeli vse pogoje samostojnosti so se z edinega razloga, da so nastali po letu 1855 ali pa da se jim zgodovinski dokaz glede njihove samostojnosti v tem letu ni posrečil, potisnili med odvisne.

Ta državna naredba je povsem samovoljna in je napravila novo zmešnjavo v tem vprašanju.

Vikariji, katerim ni hotela država priznati samostojnosti, so nastopili pravno pot na upravno sodišče, kot dokaze svoje samostojnosti so navajali:

Dekret o imenovanju, certifikat o samostojnosti, pravico do krstnega kamna, pravico do sklepanja porok brez župnikove delegacije, pravico pokopavanja, lastne matične knjige, zlasti poročne.

Mnogo vikarijatoj si je tožbenim potom priborilo neodvisnost.

V slučajih, ko vlada ni hotela ali ni mogla priznati kraje v ne samostojnosti, je dotičnim vikarijem »ad personam« dovolila plačo samostojnega dušebrižnika.

Povdarjati je treba, da se je bivša državna uprava postavila na enostransko stališče, ko je l. 1855 priznala za merodajno. S tem je oškodovala veliko število vikarijev. Omenjeno leto 1855. je le en kriterij za samostojnost, a ne izključen. Zakon pravi, da je leto 1855 brez družega (ohne weitere Nachweisung) merodajno za dokaz samostojnosti, a stem ne izključuje drugih načinov za dosego sistemizacije ali samostojnosti. Torej po zakonu so vedno odprta vrata za upostavitve novih duhovnij ali za priznanje njihove neodvisnosti. Kjer so tedaj ti znaki *faktične* samostojnosti, tudi po l. 1855 dani, je vedno možno izposlovati državno priznanje na podlagi istega zakona.

Sedajni pravni položaj.

Razločevati nam je treba cerkveno od civilno pravnega stališča. Novi cerkveni kodeks priznava izrečno poleg župnikov tudi »quasi parochos« (can. št. 216, §. 3, can. št. 451 § 2.) vendar ti se ne dajo primerjati z našimi vikarji, kajti rečeni kanon pravi: »Quasi parochi quasi — parocias regunt, de quibus in can. 216, § 3.« A te so deli apostolskih vikarijatev in apostolskih prefektur, ne pa regularnih škofij.

Tudi v točki 2 istega kanona omenjeni »vicarii parochiales, si plena postetate parochiali sint praediti« se ne morejo istovetiti z našimi. Tu je govor o župnijah ki so kakemu redu ali korporaciji utelesene, pri katerih je habitualni župnik kapitelj ali redovno predstojništvo.

Ta si zbere svojega namestnika, ki se imenuje župni vikar. Goriški vikariji so prav nekaj posebnega: de facto so neodvisni kakor župniki, da iure pa spadajo pod kanon 476, so »vicarii cooperatores« pooblašteni naravnost od škofa.

Njihova jurisdikcija ni več docela od župnika odvisna.

Cerkveno imajo vsi vikarijati še duhovno vez z župnijo, katera se razveže le z dismembracijo ali upostavitvijo tamkaj nove župnije.

Dokler se to kanonično ne izvrši, obstoja »vinculum spirituale« vsled tega je cerkveno veljavno tudi pred »Ne temere« asistiral župnik porokam po celi župniji t. j. toraj tudi v podrejenih vikarijatih. Dokler vstraja rečena duhovna vez, bi tudi vikarji, ki spadajo h kaki župniji, ne bili dolžni v smislu kanona 466 aplicirati »pro populo«, ko to dolžnost vrši za celo župnijo župnik.

Iz zbora.

Sobranje »Zbora«, dne 5. nov. t. l. v Gorici.

Sobrat Valentinčič, monsignor in starosta »Zbora« je otvoril okoli 2. popoldne zborovanje. Navzočih je bilo okoli 30 članov. Udeležba je bila torej pičila. Po običajnem pozdravu je sobr. starosta navajal vzroke, zakaj ni »Zbor« to leto mogel tako delovati, kakor bi bilo želeti. Glasilo in konference, to dvoje je glavno torišče našega »Zbora«. Zakaj ni list mogel redno izhajati je bilo že povedano, konference so pa odvisne od sobratov samih. »Zbornik« smo oživeli, pozivljamo še konference na delo. Pri konferencah ni sicer odločilna njihova številnost, pač pa aktualnost.

Poročilo se je vzelo brez ugovora na znanje.

Namesto sobr. Vodopiveca poda blagajniško poročilo, sobrat starosta. Iz tega psnamemo sledeče za leto 1921:

D o h o d k i

Preostanek iz l. 1920	L 1000'—
Članarina	L 8419'—
Izredni darovi	L 6625'—
Prispevek ben. duhovnikov	L 360'—
Skupaj	L 16404'—

S t r o š k i

Za »Zbornik«	L 7455'55
Za članstvo F. A. C. I. v Sieni	L 640'—
Podpora dvema duhovnikom	L 400'—
Za knjigo »Caterbini«	L 32'10
Za prostega duhovnika	L 4670'—
Skupaj	L 13197'65
Dohodki	L 16404'—
Stroški	L 13197'65
Prebitek	L 3206'35
Za leto 1922 posnemamo sledeče:	

D o h o d k i

Prebitek 1921	L 3206'35
Članarina	L 485'—
Izredni darovi	L 3000'—
Za oglas v »Zborniku«	L 50'—
Skupaj	L 6741'35

S t r o š k i

Za glasilo F. A. C. I.	L 110'—
Dr. Vesel za pravno pomoč	L 190'45
Za tisk pravil	L 208'—
Za društveni pečat	L 15'10
Za »Zbornik«	L 1910'—
Za ekspedicijo	L 123'40
Posojilo K. T. D. v Pazinu	L 1000'—
Skupaj	L 3556'95

Dohodki . . . . . L 6741'35
Stroški . . . . . L 3556'95
Blagajniško stanje . . . . . L 3184'40
Blagajniško poročilo se je vzelo brez ugovora v znanje.

Tajniško poročilo je podal sobrat Stanič. Poročevalec povdarja, da je pre malo časa vodil tajniške posle, da bi mogel podati tako poročilo. Omenja prevredbo »Zbornika«, pomembnost konferenc, učlanjenje k F. A. C. J., protest zoper »Našo Slogo«, pobiranje prispevkov za oškodovanje in pomanjkanje discipline pri pobiranju članarine.

Radi članarine sklene občni zbor, naj novi društveni odbor posname po blagajniški knjigi vse zastanke članarine ter pošlje na sleherni dekanijo tozadevni izkaz.

Na predlog sobrata Čargo se sklene radi članarine sledeče postopanje: Članarina znaša Lit. 25'—. Kdor je za leto 1922

plačal Lit. 50'— se mu od teh vpiše za leto 1923 Lit. 25'—, tako je z 50. lirami plačana članarina za dve leti.

Ko je sobrat starosta naznanil volitev odbora je dobil prvo besedo sobrat Švara. Zastopa stališče, da naj se volitve odlože za par mesecev, da se med tem izvrši po posameznih »Zajednicah« demokratizacija društva in sicer tako, da sleherna »Zajednica« izvoli svojega zastopnika v odbor. Proti temu predlogu se oglasi k besedi sobrat Stanič, ki se mu zdi prejšnji predlog praktično neizvedljiv, ker bi tako izvršena decentralizacija delozmožnost odboraabila, ker člani bi na ta način bili raztreseni po vesoljni Julijski Krajini. Sobrat ki to predlaga misli na goriško okolico, kjer je to možno, ne pa na naše Gore, Notranjsko, Trst in Istro.

Ker vstrajata oba sobrata vehementno na svojih izvajanjih, pride do glasovanja, ali naj se odbor voli ali ne.

Proti takojšnji volitvi glasujeta samo dva člana.

Proti ugovoru, da število navzočih ni zadostno, se konstatira da je navzočih 28 članov, katero število po pravilih zadostuje za sklepčnost.

Pred volitvijo se sprejme še predlog sobrat Staniča, ki pravi, da naj ta odbor vrši svoje funkcije dokler se predlog sobrata Švara po konferencah ne izvede. Ko se to izvrši, naj se skliče izvanreden občni zbor z novo volitvijo.

Nato predlaga sobrat dekan Zink za starosto sobrata msgr. Valentinčiča.

Predlog se sprejme.

Za odbornike predlaga isti sledeče sobrate:

Msgr. Anton Berlot, kaplan S. Stanič, stol. vik. dr. M. Brumat, kaplan Božo Milanović, vikar Leopold Cigoj. Predlog se sprejme.

Za nadzornike predlaga sledeče sobrate:

Dekan Alojzij Novak, kurat Josip Vodopivec, dekan I. Zink. Predlog se sprejme.

V razsodišče predlaga sobrata A. Furlana, župnika, kar se tudi sprejme.

Po volitvi se preide na slučajnosti. Tu je bila najbolj pereča točka zadeva »Goriške Matice«. Gosp. dr. A. Pavlica, razlaga namen in pomen te ustanove, ki je nedvomno zelo koristna. Pri vprašanju o organizaciji te »Goriške Matice« pa dobi vsa stvar drugo lice. Mohorjeva družba in Goriška Matica iščeta tal na Goriškem, obe ne moreta uspevati in se bo treba za eno odločiti. Vsi izražaje željo za Goriško Matico, toda pod pogojem, da se Goriška Matica, organizira kot društvo.

Ker ta dan v tem vprašanju ni prišlo do sporazuma, predlaga sobrat dekan Belé tale sklep, kateri se enodušno sprejme: »Občni zbor »Svečenikov sv. Pavla« zahteva da se »Goriška Matica« organizira kot društvo pod pokroviteljstvom knezonadškofa. Ako tega ne stori, potem imajo prosto roko vsi duhovniki, napram Goriški Matici kakor napram Mohorjevi družbi.«

To se pravi, da ako Gor. Matica tega predloga ne sprejme, naj ne zahteva od nobenega duhovnika sodelovanja.

In s tem je bil občni zbor zaključen.

PROTEST.

Zbor Svečnikov sv. Pavla v Gorici ogorčeno protestuje proti pisavi v listu »Naša Sloga« v Trstu, ki psuje v svojem uvodniku istersko duhovščino z kleveto: »crni boljševiki«.

Gospoda okoli »Naše = ne = Sloge« roko na srce: Koji stan je zadnja leta največ delal, vztrajal in trnel tesno združen z trpečim hrvat. slov. ljudstvom v Istri in drugod?! In sedaj po tolikem preganjanju prihajate nad naše sobrate s prostaško kleveto — javno v listu pod krinko »Sloge«! Takih prijateljev in »slogašev« varuj nas Bog — sovražnikov se bomo vže sami.

Čč. sobrate v Istri pozivamo, da strnete svoje vrste ter tesno združeni se svojim vernim ljudstvom vztrajajte v veselih in žalostnih dneh! V naši edinstnosti je moč! Naša solidarnost z Vami dragi sobratje je pač naravna, potrebna a tudi sigurna. Pogum in sreča junaška! Bog z nami!

Za Zbor Svečnikov sv. Pavla
v Gorici, dne 15. okt. 1922

Msgr. Anton Berlot, odbornik. Msgr.
Ig. Valentinčič, starosta.

Zadruga za duhovnike v Sieni. Cooperativa nazionale*) del Clero sede centrale in Siena. To mesto je postalo središče duhovniških organizacij Italije. Federacija duhovniških zvez ima tu svoj sedež. Leta 1919. so napravili poizkus, da bi ustanovili to nabavno zadrugo za duhovnike, in proti pričakovanju se je načrt posrečil. 28 decembra 1920 je bila zadruga ustanovljena, v kratkem je deležna glavnica narasla na 149.200 lir. Sv. Oče je še posebej daroval 10.000 lir. Iz poročila, ki so je podali nadzorniki na II. kongresu Federacije F. A. C. I. v Bolonji povzamemo stanje te zadruge dne 10. sept. 1921: Aktiv: L. 178.796.47. — Pasivi L. 174.793.55. — Čisti dobiček L. 4.002.92. Zadrugin namen je: 1. dobaviti duhovnikom članom konsumne predmete, blago za obleko in perilo, vosek, olje in razne cerkvene potrebščine, 2. pospeševati gospodarsko-socialni interes članov ali iz lastne iniciative, ali s sodelovanjem pri akcijah v prid ljudskemu gospodarstvu od strani javnih oblastev ali drugih udruženj. Deleži so po 25 L. Člani morejo biti le duhovniki, ki so že včlanjeni v Federacijo F. A. C. I., semenišča in samostani pod gotovimi pogoji. Od čistega dobička se uporabi 30% za dividende, pa ne več kot 5% za delež, 20% za rezervni sklad, ostalo pa po sklepih občnega zbora v zadrugini namene.

Hrušica, 20. 10. 1922.

Preč. g. urednik »Zbornika«!

Z največjim veseljem sem pozdravil spet enkrat po dolgem času »Zbornik«, posebno še radi novice, da bo za naprej redno vsak mesec izhajal! Je res nujno potrebno, da bo nam dajal direktive za enotno postopanje v raznih zadevah in nas v vsem informiral. Drezajte posebno, da se spet in povsod poživijo konference — in še prav posebno po tržaški škofiji in v Istri. V našem kotu

*) Izraz »nazionale« se rabi za organizacije, ki razteznejo svoj delokrog po vsej Italiji, ne odgovarja tedaj naši besedi »narodna«.

imamo konference še vedno in razmeroma prav redno, čeprav nas je malo — komaj šest rednih obiskovalcev!

Ali ne bi mogel »Zbornik« v kakem koticu prinašati kake lepe, novejšeglede za »ridige — n. pr. o sedaj javno delujočih katol. močeh i. t. d.?

V Hrušici smo imeli oktobra 1921 sv. misijon, kterege so vodili lazaristi iz Ljubljane. Sv. Obhajil je bilo ta čas podeljenih 3200.

Letos je bil od 1. 10. — 8. 10. sv. misijon v Brezovici, sv. obhajil 1800, a od 10. 10. — 18. 10. je bil sv. misijon v kaplaniji Pregarje tukajšnje župnije Hrušica z 2400 sv. obhajili. Oba sv. misijona so vodili gg. lazaristi iz Ljubljane.

Prihodnjo konferenco bomo imeli 16. novembra. Ali bi zamogel katerikrat Vaš zastopnik priti tudi v naše kraje na konferenco?

Prisrčno pozdravlja udani

M Hušo.

Katehetski vestnik.

Dne 9. nov. se je vršil v knezonadškof. palači v Gorici kateh. sestanek obobilni udeležbi. Prvi je govoril sobr. prof. J. Leben »o vzgoji kršč. značaja«. Na splošno željo objavimo ta referat v eni prihodnjih števil. Enako tudi zelo zanimivi — z vso skrbnostjo in podjetnostjo izdelani govor sobr. župnika I. Rejca »o svobodni šoli«. Povdarek sobr. referenta je izzvenel na to, da se moramo seznaniti z ustrojem ital. šolstva ter že sedaj vso pažnjo posvečati tozadevnemu pouku starišev kakor tudi vzgoji učiteljskega naraščaja, da nas eventualno uresničenje programa ljudske stranke — ki se zavzema za svobodno šolo v naši državi, ne najde nepripravljene.

Iz zelo živahne debate, ki se je razvila po prvem govoru naj povzamemo le najvažnejše predloge in sklepe. 1. Ker je vsled novih učnih načrtov goriškega in sežanskega okr. šolskega sveta utrpel veronauk veliko škodo vsled skrčenja ur, je bilo sklenjeno: Zbor svečnikov Sv. Pavla zbere vse tozadevno gradivo iz vseh okrajev Julijske Krajine ter je predloži obema ordinarjatoma v Gorici in Trstu, da moreta le ta dva in Zbor potem skupno nastopiti v prilogi veronauku in mu izposlovati za vse okraje ono število ur, kakor je bilo po še zmiraj veljavni šolski postavi bivše vladavine in tozadevnih dekretov izza zadnjih časov doslej v veljavi. Sicer ni v dveh okrajih enako.

Zato naprošamo sobr. dekane oziroma člane šolskega odseka po posameznih zajednicah, da dopošljejo čimpreje sobr. starosti msgru Valentinčiču v Gorici pregledno poročilo o škodi, ki jo je utrpel veronauk vsled skrčenja ur v njihovem okolišu. Prosimo tudi za eventualno negativno poročilo.

V informacijo sobr. katehetom goriškega okraja pa naznanjamo že sedaj poluradno izjavo, ki smo jo dobili pri okr. šolskem svetu v Gorici, da je isti pripravljen potrditi učne načrte, kakor jih voditelji šol dogovorijo s posameznimi kateheti. Zato naj bi vsi prizadeti sobratje takoj stopili v dogovor s šolskimi vodstvi in se z

njimi sporazumeli glede ur veronauka. Ker imajo učitelji sami velike težave z novimi urniki, zato naj sliči ves dogovor na prijateljski podlagi in obzirnosti.

2. Zbor katehotev je mnenja, da spovednica nikakor ne more nadomestiti pouka v šoli, pač pa naj se katehet potruži, da otroke napelje na čim pogostejše prejetanje sv. zakramentov in naj tudi kot spovednik skuša zamašiti po možnosti one vrzeli, ki jih umski izobrazbi v šoli zadaje skrčenje ur veronauka.

3. Zelo dobro bi bilo, (predlog sobr. Filipiča) ko bi posamezne zajednice vzele v resen pretres sestavo učnih načrtov v zadevi tvarine veronauka na raznih naših šolah. Morda imajo posamezni katehete tozadevne podrobne načrte za svoje šole že tudi izdelane, ker niti podrobni načrt za ljubljansko škofijo, niti stari goriški načrt ne odgovarjata našim sedanjim razmeram in potrebam. Tvarine v zaželjeni in predpisani meri danes absolutno ni mogoče obdelati. — Ako zajednice pokažejo dovolj zanimanja in dobimo od boljših katehetov iz raznih naših zajednic izdelane načrte, je Zbor svečnikov pripravljen, naprositi poklicane veščake, da posamezne načrte pregledajo, iz njih povzamejo vsa najbistvenejša in tudi danes še izvedljiva poglavja in vprašanja ter izdelajo podroben učni načrt za razne formacije naših šol. — Tozadevne načrte, predloge in navzete je poslati na naslov sobr. Leop. Cigoj.

Svetopisemske kateheze za 1. razred ljudskih šol. V Trstu 1922. Samozaložba.

To je naslov lični 78 strani obsegajoči knjižici. Poslana mi je bila ta knjižica s pridejano željo, naj bi njeno vsebino pregledal ter potem izrazil svoje mnenje o njeni vrednosti, zlasti za šolsko rabo, kateri je namenjena.

Odkar sem bil — par let pred vojsko — prejel v svrhu ocene in nove izdaje izborne Šolske kateheze za ljudske šole bivšega župnika - dekana v Tolminu, pokojnega († 16. VIII. 1917) monsg. Josipa Kragelj in zatem, po vojski, drugo jednako knjižico: »Krščanski nauk za prvence. Izdalo ljubljansko katehetsko društvo. V Ljubljani 1919« (128 strani), nisem več dobil v roke za šolsko rabo tako pripravne in priporočljive, vseskozi, glede vsebine in oblike, tako izvrstne veroučne knjižice kakršne so uprav omenjene »Svetopisemske kateheze«. Dobrih, istinito dobrih, šolskih katehez, zlasti za prvence, nam gotovo ne preostaja in prav zato nam je vsaka taka knjiga in knjižica tem ljubši, tem dragocenejši biser in zaklad. Tak biser so te »Svetopisemske kateheze«. Tisto stopinjo dovršenosti, glede praktične veljave za šolo, katero je doseglo celo društvo znanih strokovnjakov-katehetov v Ljubljani s svojim »Krščanskim naukom za prvence«, na isto višičino se je povzpel neznan autor teh »Svetopisemskih katehez«. Kje je posameznik-katehet, ki bi nam mogel podati kaj boljšega, kaj izvrstnejšega? Kako lepo in jasno, naravno in neprisiljeno se vrsti predavanje in razlaganje posameznih svetopisemskih zgodbin in kat. naukov in za tem bistveni posnetek

predavane tvarine v primernih, logičnih vprašanjih in odgovorih? — Jezik je gladek, čist in pravilen. Za resničnost vsebine je porok cerkvena višja oblast, ki je knjižico potrdila in odobrila. Tisk je dopadljiv, snažen, razločen.

Vrlina knjižice se sama najboljša priporoča gg. katehetom, ki naj ne zamude seči po njej. Sami se bodo prepričali o njeni izyrenrednosti in vrlini.

Omeniti bi bilo par nebitvenih malenkosti, ki pa ne dajejo knjižici nikakršne senčne strani, ki naj bi se morebiti vpoštevale pri prihodnji mogoči izdaji in katerih vprav radi njih malovažnosti ni treba tukaj posebej navajati. Knjiga je na prodaj v knjigarni KTD v Gorici in stane 3 Lire. V Gorici, dne 9. novembra 1922.

Msr. dr. Hilarij Zorn
šolski svetnik.

RAZNOTEROSTI.

Delovanje »Prosvetne Zveze«.

Novoustanovljena »Prosvetna Zveza« je začela po deželi razvijati delovanje. Vključ pomanjkanju materielnih sredstev prireja številna predavanja in začenja ta mesec s tečaji. Razveseljivo je dejstvo, da je naša duhovščina spoznala nujnost in važnost katoliške prosvetne organizacije in jo krepko podpira. Odposlanec Zveze je imel informativna predavanja na dekanijški konferencah v Vrtojbi za št. petersko dekanijo, v Biljah, v Sv. Križu za črniško, v Podragi za vipavsko in v Godoviču za idrijsko dekanijo. Povsod so se napravili konkretni sklepi glede pridružitve, okrožij, predavanj in tečajev. Kot ustanovni člani so se priglasili k zvezi gg. Dr. J. Ličan, msgr. Valentinčič, msgr. Berlot, dekana A. Novak in A. Lavrič, župnik Debeve, Meierhofer, Godnič, št. Kodermac, Breitenberger i. dr. Doslej se je priglasilo okrog 30 društev in zasnovala tri okrožja. Predavanj je imela Zveza v enem mesecu nad 35 in priredila socialno-pedagoški tečaj v Sv. Križu na Vipavskem.

Pričakujemo, da se bodo v kratkem zganile tudi še druge dekanije in da bo z Novim letom organizacija »Prosvetne Zveze« dovršena.

Cerkvena glasba. Želeti je, da se cerkvena glasba pri nas zopet dvigne. Da je tu reorganizacija na splošno potrebna, o tem ni dvoma. Če pa hočemo kaj doseči, moramo smotreno delati in v prvi vrsti iskati povode in vzroke propadanja. Podjaga smotreni oživitvi naj bi bila statistika današnjega stanja. Zato prosimo nujno vse sobrate, tudi nemuzike, naj se z vsogrečnostjo zanimajo za to odlično sredstvo dušnega pastirstva in naj nam dopošljejo do konca tega meseca sledeče podatke: 1. Ali ima Vaša cerkev orglje, harmonij? Kakšne tvrdke, katerega leta? Kratek opis orgelj. 2. Kdo je organist, pevovodja? Kje se je učil? Koliko let ima? Ali ste z njim zadovoljni? Njegovi dohodki naj se natančno navedejo. Ali imate

morda v fari kakega 15—20 letnega fanta, ki bi se hotel učiti za organista? 3. Zbor: možki, ženski, mešani, otroški? Koliko članov? Kako so glasovi razdeljeni po številu? Koliko vaj imajo? Kdaj in kje? 4. Natančen opis vseh skladb, ki so jih peli od lanskega adventa do danes: latinske maše (partes mobiles?), slovenske pesmi cerkvenega leta, evharistične, Marijine, v čast svetnikom, kako se pojejo litanije itd. — Hvaležni bomo sobratom, ako nam razen tega iz svojih lastnih skušenj povedo še svoje misli, nasvete in želje. — Vse to sporočite uredništvu »Zbornika«.

Gabriele d'Annunzio na razpotju.

V dnevniku laške ljudske stranke »Il Friuli« št. 247. priobčuje neki Mioni (Ugo?) svoj obisk pri D'Annunziu. Radi interesantnosti prinašamo tukaj nekoliko stvari iz tega obiska.

Pesnik stanuje v vili Cagnacco ob Gardskem jezeru. Na vratih vile stoji napis »Clausura = Silentium«. Vstop v vilo ni dovoljen nikomur. Nebroj ljudi vsak dan čaka pred vrati, ki se pa nikomur ne odpro. Tudi Mioni pesnika ni videl obrnil se je pa na tamkajšnjega župnika za pojasnila o najnovejši pripovedki, katera se širi po listih, češ, da je pesnik postal tretjerednik. Na to vprašanje je župnik vedel sledeče povedati. Pesnik je obiskal samostan Kamaldulcev v Magusanu pri Desenranu. Od tedaj sem se začenja v pesnikovem vedenju misticizem. Od tedaj skoro nikdar ne zapusti vile in piše neko novo delo, naslovljeno »L'amore«. Zdi se, da se vrača k veri. Naročil je v župni cerkvi dve slovesni zadušnici, eno za padle na Reki, drugo za svojo rajno mater. Med sv. mašo se je pesnik kazal zelo ginjenega, a se je ob koncu takoj odtegnil ljudstvu. O njegovem verskem čustvovanju pričajo številni darovi župni cerkvi. Med drugim je dal enkrat 1000 lir hkrati za cerkev in 300 lir župniku ko je ozdravel. Župniku je izposloval vitežtvo od vlade, župnik sam ni osebno še nikdar z njim govoril, občujeta le pismeno. Pesnik se je zavzel za redovnice Elizabetinke in za »Ligo proti kletvini v Veroni«. Pesnik je določil svoto 8 milijonov za popravo svoje vile. S tem misli odpomoci brezposelnosti v svojem kraju. V načrtu za popravo se nahaja tudi krasna kapela. Orgle za to kapelo je pesnik naročil v Bresciji.

Župnik v Gordoni je prepričan, da je pesnik v stanju konverzije.

Vederemo!

Konference.

Konferenca Zajednice presv. S. J. za devinski, opčinski in tržaški dekanat v Sv. Križu 13. sept. t. l.

Kot častni predsednik otvori konferenco msgr. Kjuder. Po molitvi je imel sobr. Štanta duhovni nagovor: »Pobožnost do Srca Jzusovega«. Lepa razprava, prepletena z skrivnostmi litanij Srca Jez. je napravila na pričujoče globok utis.

Druga točka dnevnega reda je bil govor sobr. Martelanca: *Vstolčenje Srca*

ca Jez. v naših družinah. Po tem ko je razložil namen te pobožnosti je govoril o načinu, kako jo razširjati. Priporočal je sledeče:

1. Temeljiti in ognjevit tozadeven govor prvo nedeljo v mesecu.

2. Priporočitev zadeve pri oznanilu 1. petka.

3. Polagati zadevo na srce pogosto prihajajočim penitentom.

4. Isto tudi otrokom v šoli.

Razprava je zbudila živahno debato, ki je konstatirala za slučaj neuspeha gorenjih navodil se sledeča nadomestila:

1. Živi rožni venec.

2. Prvi petek: Missa coram exposito in vedno nekaj novega (obh. otrok).

3. Za ude bratovščine S. J. kako posebno znamenje.

4. Bodi praktičen v češčenju S. J. Kaka posebna miloščina.

5. Obhajaj praznik Srca Jezusovega z vsem sijajem.

Tretja točka dnevnega reda je bil govor sobr. Vodopivca: *O dolgočasju duhovnika*. Zelo praktično predavanje je zbudilo posebno debato o dnevnem redu duhovnikovem. Rezutat je bil ta, da je kljub preobloženosti duhovnika red mogoč pod sledečimi praktičnimi vidiki: 1. dolžnost, 2. korist, 3. zabava, 4. časniki.

H koncu je bil izvoljen nov odbor: dek. Andrej Zink, preds.; žup. And. Furlan nam.; žup. P. Butkovič, tajnik.

Prih. konferenca bo 9. novembra na Proseku.

Šempeterska zajednica S. J. je imela svojo redno zajedniško konferenco 30. X. na Gradišču. Po sv. maši, med katero je imel zajedn. špiritual duhovni nagovor, je sbr. župnik Primožič na jasen in originalen način razvijal polno praktičnih mislij o upravljanju in oskrbovanju cerkvenega n. prebendarnega premoženja s posebnim ozirom na poškodovanje v vojni in potrebno izboljšanje gmotnega stališča cerkve in duhovnika. jedniški tajnik.

Zajednica za črniško dekanijo je bila dne 12. okt. 1922. v Sv. Križu. Prvi je imel krasen nagovor o. Celestin Lojk. Nato je predaval o molitvi brevirja sobr. Franké. Referate je zaključil sobr. Berbuč z razmotrivanjem o pomenu tiska. Pri debati se je govor sukal največ o skrčenju ur pri krščanskem nauku v šoli, kar je že razvidno iz poročila katehetskega sestanka.

Dr. Brumat je govoril o »Prosvetni Zvezi«. Črniško okrožje se bo ustanovilo na tečaju v Sv. Križu.

KRONIKA.

Premeščenja v gorški nadškofiji.

Sobr. Karol Reja iz Breginja za žup. upr. v Dol. Trebušo; Breginj bo upravljal I. Andryšek. Stolni župnik Dr. Ig. Kobal je postal stolni kanonik; msgr. Dr. Brumat Jak. pa rektor semenišča.

Slovanski redovniki v Julijski Krajini.

I. Frančiškani.

Sv. Gora: o. Kap. Ferlin, o. Ker. Begler, o. O. Kocijan.

Kostanjevica: o. Alb. Pirc, o. Marijan Širca, o. Romuald Ausser.
Žabnice: o. Pij Žankar.
Pazin: o. L. Kalac.
Koper: o. Ign. Knafelj.
II. Kapucini.

Gorica: o. Otokar Cejan, o. Lin Prah, o. Metod Mišič, o. Anton Vouk.
Sv. Križ: o. Gabriel Bajec, o. Celestin Lojk, o. Erhard Pečar, o. Janez Lorenčič.

III. Lazaristi.

Grad pri Mirnu: gg. Mih. Klančnik, I. Zdravljčič, Fr. Pirc.

Iz tržaško-koperske škofije.

Ivan Flego, župnik v Buzetu je stopil v pokoj. Matija Dubrovič gre za žup. upravitelja v Kringo pri Pazinu. Franc Žužek, kaplan v Topolovcu gre za žup. upravitelja v Truške. Preč. o. Mat. R. bolj, župnik v Truškah gre z dopolnj. 82. letom v pokoj. Telesno in duševno še vedno krepkemu sobratu želimo, naj vživa še mnogo let zasluženo pokojnino!

Bivši dolgoletni špirtual v centr. semenišču P. A. Zechini S. J. je postal nadškof in je imenovan za apost. nuncijski na Litvanskem.

Koristni migljaji.

Proč z »Maikäfer«-plašči!

Vsem sobratom je dobro znana cerkvena zgodovina in poraba cerkvenih oblačil pri svetih daritvah ki so bila celo drugačna, kot jih imamo danes pri sv. maši in pluviale pri sv. blagoslovih. Danes pa pristopi priprosti duhovnik v priprosti vaški cerkvi z »Maikäfer-casulo« pred oltar, isto spakedrano casulo obleče pa tudi najvišji cerkveni dostojanstvenik, a ne zavedata se morda oba, v kakšnih karikaturah stojita pred žrtvenikom in pred svojim ljudstvom. Albo mu je mežnar vrgel čez ramena kot vrečo, brez vsake gube odzadi, ker gospod ne zahtevajo, ali pa mežnar sploh ne zna albe v gube nabrati. Ljudstvo, posebno ženske pa se na tihem smejejo med sv. mašo, ker v mnogih krajih je navada da mežnar albo od zadi visoko dvigne, spredaj pa potegne skoro do tal. »Humerale« si marsikateri duhovni sobrat vrže okolu vratu, ne oziraje se, da li se oprijema lepo tik okolu kolarja ter je večkrat videti, da ima duhovnik »humerale« vržen okolu vratu, kot bi vrgel napihnjeno vrečo okoli. Sedaj pa še »Maikäfer-casula« v smislu Papeža Pija X. »Omnia restaurare in Cristo!« Škandalozno! Na zadnji razstavi paramentov v Trstu so bile vse kazule totalno pokvarjene, da rečem za nič, razen 4. kazule, »antike form«, last Prezvzišenega škofa tržaškega, ki so vzbujale med obiskovalci splošno pozornost. Sobratje dragi! Ganimo se, in delajmo na to, da več ne narečamo teh grdih spakedranih kazul, pač pa le samo originalne »Antike«. Naj bi nam škofijski listi v tem oziru dajali navodila, ter tudi kot sumna auctoritas ukazali nabavo le takih kazul, kot je bila osebna privatna želja Pija X. Proč toraj s temi spakedranimi kazulami!!!

Fr. Krapenski.

Kdor je zadet, poboljšaj se!

Videl sem sobrata duhovnika maševati kot bi ga veter gonil; pri »Dominus vobiscum« ni nikdar pogledal križa na oltarju, ni razširil rok, ampak jih je držal en centimeter nad menzo; Presv. Hostijo je dvignil le malo od glave; hitro poklekoval, a pri vsakem »Dominus vobiscum« je gledal po vernikih; vina je veliko nalil, in kar še je ostalo, je pri abluaciji steklenico totalno izpraznil. A kaj naj rečem o petju? »Dominus vobiscum!«, prefacija je lomil, ter s tem pokazal, da cerkvenih not ne pozna. Isto je bilo pri »Ite missa est«; divji glasovi, prav za smeh. Tonzure ne pozna, a nohti na rokah dolgi in blatni! Pri obhajanju vernikov nobenega križa nad ciborijem a formulo je tako naglo izgovarjal ter polovico izpustil; »Corpus, cin cin cin!«

Sedaj pa pogovor z mežnarjem v zakristiji! In se še čudimo, da je ljudstvo tako brezbožno, causa smo sami, ker pravljamo najsvetejše reči površno samo za 5 Lir in brez priprave in brez zahvale! Naj bi škofija postavila enega sobrata, da bi po škofiji nadzoroval podobne duhovnike pri izvrševanju najsvetejše službe, ker drugače ljudstvo dvomi, če je taka sv. maša veljavna. Kdor je zadet, poboljšaj se!

Eden iz naših vrst.

LISTEK.

Koristne brošure.

Ker se ravno sedaj veliko propagira obnova notranjega življenja v društvih si je K. T. D. v Gorici nabavilo sledeče brošure, ki jih sobratom toplo priporočamo.

I. Volksaufklaerung, kleine Hand-Bibliothek zur Lher und Wehr.

- O. M. Davis, Vorurteile.
- P. Bonaventura, Was tut die kath. Kirche für das Volk. Voltaire.
- Ist der Glaube an Wunder widersinnig?
- Dr. P. Hertl, Der jüdisch-friemaurerische Weltbund.
- P. A. Hamerle, Weg und Irrwege.
- A. Richter, Religion und Naturwissenschaft.
- Dr. A. Heiter, Die Sozialdemokratie vor dem Richterstuhle der Vernunft.
- Die Beschimpfung des Beichtinstitutes von Dr. A. Egger.
- Dr. Th. Deimel, Die grössten Dichter und das pos. Christentum.
- Dr. G. A. Weber, Grösste Maler und das pos. Christentum.
- R. Schwickerat, Glaube und Wissenschaft.
- R. Schwickerat, Religion und Religionslosigkeit I.
- R. Schwickerat, Offenbarung, Wunder und Geheimnisse.
- K. Herdach, Sozialistische und kommunistische Versuche.
- P. Heinbach, Ist Eigentum Diebstahl?
- Papst und Kirche.
- Das Maerchen von der Paepstin Johanna.

- Die Wahrheit
- Einige Fragen an Gottesleugner.
- Tetzel und sein Ablasskasten.
- Soziale Taetigkeit der Kirche.
- Die spanische Inkvisizion.
- Bibelberichte und Ausgrabungen.
- Die Jesuiten und ihre Widersacher.
- Woher? Wohin? oder Mensch und Tier.
- Das Schicksal von Verfolgern der Kirche.
- Etwas vom Unglauben.
- Die Hirtin der Völker.
- Die Zentralfrage des Christentums. Sleherna brošura velja 1. liro.

II. Kath. Flugschriften zur Lehr und Wehr.

- v. Hammerstein S. J. Die Sozialdemokratie bei Licht besehen.
- v. Hammerstein S. J. Die Wahrheit über Christus und Evangelien.
- P. v. Siders, Moral ohne Religion.
- Die Hexenangst.
- P. v. C., Kirche und Kultur.
- Der Darwinismus.
- Der Kampf um die Schule.
- Moderne oder christliche Weltanschauung.
- Das Christentum und die Familie.
- Dr. Schaefer, Qui ceciderit super lapidem istum, confringetur; super quem vero ceciderit, conteret eum. Sleherna brošura stane 50 vinarjev.
- Sozialistische Ethik Kommunismus Christentum; Franz Meffert.
- Apologetische Vortraege: Ernst Häckel.
- Die Jugend Vortraege für Jugendvereine, Charakterbildung.
- Die Jugend Vortraege für Jugendvereine, Die Jünglingskongregation.
- Die Jugend Vortraege für Jugendvereine, Praktisches Cristentum.

Vsaka knjiga stane Lit. 1:50.
Vortragsskizzen, herausgegeben von Volksverein für das kath. Deutschland.

- Veredelung der Lebenshaltung der Arbeiter.
- Ursprung und Aufgaben des Staates.
- Wie beiseitigt man am besten die Vorurteile und Einwaende gegen den Volksverein auf dem Lande? 1912.
- Zweite Folge Vortragsskizzen für soziale Lehrerkurse. 1912.
- Die Bedeutung der christlichen Gewerkschaften für das Wirtschafts- und Staatsleben Deutschlands. 1912.
- Kulturelle Aufgaben der Beamten. 1920.
- Unsere Handelspolitik. 1914.
- Woher kam die Teuerung der Lebensmittel, und was kann dagegen getan werden? 1911.
- Die deutsche SZchule und die Forderungen der Katholiken. 2. Aufl. 1922.
- Konfessionelle Schule? Simultanschule? Freie Schule? 1920.
- Die Familie und die christliche Schule. 2. Aufl. 1920.
- Die Aufgaben der Bürger beim Wiederaufbau des States. 2. Aufl. 1920. Volksbibliothek, Apologetische. In Heften von je 16 Seiten 8°.

1. Gibt es einen Gott? 171—190. Taus. 1920.	22. Papsttum und Inquisition. 21.—100. Taus. 1909.	43. Der Kirche Kampf und Sieg. 121.—130. Taus. 1920.
2. Hat Gott die Welt geschaffen? 116—120. Taus. 1921.	23. Papsttum und Hexenunwesen. 21.—10. Taus. 1908.	44. Die katholische Kirche — apostolisch. 1.—100. Taus. 1911.
3. Bibel und Naturwissenschaft. 101—118. Taus. 1920.	24. Katholische Kirche und moderne Kultur. 21.—100. Taus. 1908.	45. Das unfehlbare kirchliche Lehramt. 1.—100. Taus. 1911.
4. Stammt der Mensch vom Affen ab? 126—136. Taus. 1921.	25. Der wirtschaftliche Niedergang der katholischen Völker. 21.—100. Taus. 1909.	46. Das Konzil vom Vatikan 1869—1870. 1.—50. Taus. 1911.
5. Hat der Mensch eine Seele? 111.—125. Tauf. 1921.	26. Leichenbeerdigung — Leichenverbrennung. 21.—100. Taus. 1909.	47. War Petrus in Rom? 43.—51. Taus. 1921.
6. Vom Jenseits. 111.—130. Taus. 1921.	27. Moderne Geisterscherei (Spiritismus). 21.—100. Taus. 1909.	48. Urchristentum und Sklaverei. 31.—40. Taus. 1921.
7. Das Wunder. 101.—110. Taus. 1921.	28. Religion und Offenbarung. 1.—100. Taus. 1907.	49. Kirche und Sklaverei. 31.—34. Taus. 1921.
8. Das Freidenkertum und sein Glaubensbekenntnis. 171.—180. Taus. 1921.	29. Die Bibel Gotteswort oder Menschenwerk? 1.—100. Taus. 1907.	50. Das Christentum und die Frau. 41.—60. Taus. 1922.
9. Ist die katholische Kirche intolerant? 21.—100. Taus. 1908.	30. Die heilige Schrift den Katholiken verboten? 1.—100. Tauf. 1907.	51. Die Evangelischen Räte und die menschliche Gesellschaft. 50.—57. Taus. 1921.
10. Die Beichte. 111.—120. Taus. 1921.	31. Was ist Gott? 1.—100. Tauf. 1909.	52. Der Zölibat des Priesters. 36.—55. Taus. 1921.
11. Gibt es eine Moral ohne Gott? 21.—10. Tauf. 1908.	32. Was ist der Mensch? 1.—100. Tauf. 1910.	53. Die Orden. 54.—74. Taus. 1921.
12. Die religionslose Moral ein Ersatz der religiösen Moral? 21.—100. Taus. 1908.	33. Welchen Sinn hat das Menschenleben? 1.—100. Tauf. 1909.	54. Jesuiten und Jesuitenhetze. 100.—108. Taus. 1921.
13. Die christliche Sittenlehre eine Feindin der Kulturarbeit? 21.—100.	34. Heiligen- und Reliquienverehrung. 1.—100. Tauf. 1910.	55. Katholische Kirche und weltliche Berufe. 31.—34. Taus. 1920.
14. Hat Christus jemals gelebt? 101.—120. Taus. 1922.	35. Die christliche Sittlichkeit. 1.—100. Tauf. 1910.	56. Heiligenlegende und Geschichtsforschung. 41.—49. Taus. 1921.
15. Die angebliche Entstehung des Christentums. 21.—100. Taus. 1908.	36. Die christliche Volksschule. 106.—119. Taus. 1921.	57. Die h. Sakramente. 41.—60. Taus. 1922.
16. Ist Christus auferstanden von den Toten? 21.—100. — Taus. 1908.	37. Die Simultanschule. 104.—106. Taus. 1919.	58. Gottesdienst und Liturgie in der katholischen Kirche. 36.—50. Taus. 1921.
17. Ist Christus der Sohn Gottes? 21.—100. Taus. 1908.	38. Was haben wir an der Volksschule? 1.—100. Taus. 1910.	59. Trennung von Staat und Kirche. 81.—97. Taus. 1921.
18. Maria die Gottesmutter und Jungfrau. 21.—100. Taus. 1908.	39. Das Tier und sein Verstand. 1.—100. Taus. 1910.	60. Weltanschauung. 71.—90. Taus. 1921.
19. Das Papsttum von Christus gestiftet? 21.—100. — Taus. 1908.	40. Gescheite Tiere. 1.—100. Taus. 1910.	<i>Vsaka brošura stane 40 vinarjev.</i>
20. Papsttum. Kultur. 101.—120. Taus. 1922.	41. Die katholische Kirche von Christus gestiftet. 1.—100. Taus. 1910.	<i>Urednik Stanko Stanič, kap.</i>
21. Schlechte Päpste. 21.—100. Taus. 1909.	42. Christi Kirche — Weltkirche. 1.—100. Taus. 1910.	<i>Tisk »Narodne Tiskarne« v Gorici.</i>

Priporočamo sveče gosp.

Jerneja Kopača

ki se prodajajo v trgovini K. T. D. v Gorici.